

Säsongsrapport Lavinprognoser

VINTERN 2022/2023

Fotograf: Jenny Råghall

LAVINPROGNOSER

Beställningar

Ordertel: 08-505 933 40

E-post: natur@cm.se

Postadress: Arkitektkopia AB, Box 110 93, 161 11 Bromma

Internet: www.naturvardsverket.se/publikationer

Naturvårdsverket

Tel: 010-698 10 00

E-post: registrator@naturvardsverket.se

Postadress: Naturvårdsverket, SE-106 48 Stockholm

Internet: www.naturvardsverket.se

ISBN 978-91-620-8903-0

© Naturvårdsverket 2024

Tryck: Arkitektkopia AB, Bromma 2024

Innehåll

Ingen vinter är den andra lik	1
Lavinprognoser – för säkrare fjällvistelser	2
Ett systematiskt arbete under hela säsongen	3
Värdet av en lavinprognos skapas när den används	5
Sveriges skidanläggningar har en viktig roll för lavinsäkerheten	8
Lavinprognoser och lavinutbildningar kan hjälpa svenskar även utomlands	10
Nya väderstationer ökar precisionen i lavinprognosarbetet	12
Lavinprognoser bildar tillsammans med Sveriges Lavinutbildningar en helhet	13
Lavinutbildningsvintern i siffror	14
Förändrade attityder hos skoteråkare	15
SVELAV Workshop Avancerad Lavinräddning	16
I vintras genomfördes första delkursen av SVELAV Pro 3/CAA ITP Operations Level 2	18
Lavinprognosers nätverk är en viktig del i arbetets kvalitet	20

Ingen vinter är den andra lik

Vädrets makter i fjällen är både nyckfulla och mäktiga. Vädret präglar inte bara hur vi upplever vårt dagliga arbete eller hur snötäcket formas, det sätter också tydliga ramar för vad vi kan och inte kan göra under arbetsdagen.

Som lavinprognosarbetare finner vi såklart extra fascination i snötäcket. Vi följer lager och svagheter över tid och mäter såväl snöns hårdhet som kristallernas storlek. Säsongens snötäcke utvecklas i takt med att vädret förändras, från säsongens första snöfall till vårens avsmältning.

Varje säsons snötäcke har sin karaktär och ingen vintersäsong är den andra lik. För varje vinter som går så ökar vi våra referensramar men också vår medvetenhet kring hur komplext det är att bedöma lavinfara i ett stort fjällområde. Medan ett snötäcke alltid är förgängligt och i förändring så är fjällterrängen sig lik år efter år. Ett av två faktum som möjliggör kortsiktiga bedömningar av lavinfara med rimlig precision. Det andra är kompetens och hängivet arbete, några av alla de som har stått för det möter ni på kommande sidor.

Säsongen 2022/2023 karaktäriserades i stora drag av en snöfattig start som gjorde oss oroliga, eftersom tunn snö blir svag snö. Just denna gång hann svagheter uttraderas av tidiga perioder med mildväder före lågtrycken hann rulla in med ny last. Vårvintern kom tidigt och solen stekte de vita fjällsidorna, snötäcket var kompakt och lavinproblemen var snabbt övergående. Vintern karaktäriserades av generellt stabila

förhållanden med undantag för en kylslagen vinterlik avslutning i de nordligaste prognosområdena.

Även under lugna förhållanden kan lavinolyckor inträffa. Inför uppstarten av prognos-säsongen i Kebnekaisefjällen tog vi emot sorgliga nyheter från området. En anställd i Försvarsmakten hade förolyckats i en stor lavin, utlöst av en kollapsande hängdriva.

Som prognostjänst och huvudman för ett lavinutbildningskoncept följer vi även vad som sker i andra länder. Ur svenskt lavinsäkerhetsperspektiv blev vintern och våren 2023 mörk. Sju svenska medborgare omkom i fem olika lavinolyckor i Sverige, Norge, Schweiz och Italien. Våra tankar går i samtliga fall till anhöriga och efterlevande.

Det finns en stor del slump och tur eller otur inblandat i utfallet av en specifik lavinolycka. Vi har genom åren sett människor mista livet i laviner så små att det inte borde vara möjligt. Likaså har vi sett människor undkomma utan en skråma efter en färd ned bland rasande snömassor utför en stor och brant fjällsluttning där chansen för överlevnad var liten. Det vi vet är att oddsen är dåliga för de som blir begravda under snön precis som för de som åker med i en lavin genom skogsterräng. Att genom avvägda beslut, säkerhetsmarginaler och genomtänkta terrängval undvika laviner är det absolut säkraste. Det är något vi är fast beslutna om att fortsätta hjälpa fjällens besökare med, nu och framåt.

Lavinprognoser – för säkrare fjällvistelser

Det svenska lavinprognosprogrammet etablerades vintern 2015/2016 som ett regeringsuppdrag till Naturvårdsverket. Från början utgjordes prognosområdena av tre välbesökta områden i svenska fjällen. Prognosområdena har sedan dess utökats till dagens sex lavinprognosområden.

Syftet med lavinprognoser är att hjälpa den som rör sig i lavinfarlig terräng att fatta välgrundade och vettiga beslut.

Lavinprognoser vänder sig både till privatpersoner och yrkesverksamma. De som arbetar professionellt är också ofta viktiga samarbetspartners och vidareförmedlare av lavininformation till privatpersoner.

Denna säsongsrapport är en sammanfattning av den gångna vinterns arbete, inklusive i Sveriges Lavinutbildningar (SVELAV). Den är också ett tack till alla som på olika sätt har bidragit i det viktiga arbetet för säkrare fjällvistelser. Inte minst gäller det alla som använt lavinprognoserna under vintern.

Några nedslag 2022/2023

November

- Lavinsäkerhetskonferens
- Lavinskytprojekt på skidanläggningar
- Lavin föreläsningsturné

15 dec

- Prognossäsongen inleds

Januari

- SVELAV workshop – avancerad lavinräddning

Mars

- SVELAV Pro 3 – Internationell lavinexpertutbildning

14 maj

- Sista publiceringsdag

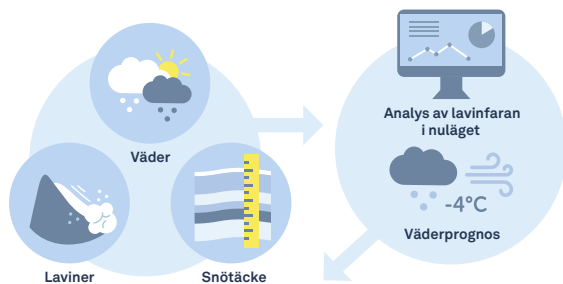
Ett systematiskt arbete under hela säsongen

En lavinprognos är en kvalificerad bedömning av hur lavinfaran i ett område kommer att utvecklas de närmaste dagarna. Varje dag under vintersäsongen analyserar fältorganisationen snötäckets uppbyggnad i prognosområden. De dokumenterar även aktuell lavinaktivitet.

Detta vägs samman med lokal väderutveckling till en lavinprognos med konkreta råd till den som planerar vistelse i ett prognosområde.

Arbete på fältet med lavinprognoser

Lavinprognos

Säsongen 2022/2023 i sammanfattning

Varje dag finns personal i fält i varje prognosområde.

Grunden för säsongens sista lavinprognos läggs under säsongens första dag.

Ett 50-tal personer arbetade i prognosorganisationen	30 personer på fältet	12 prognos-skribenter	15 -tal meteorologer från SMHI
 886 snöprofiler grävdes	 4 447 väder-observationer	 992 lavin-observerades	 737 lavinprognoser publicerades

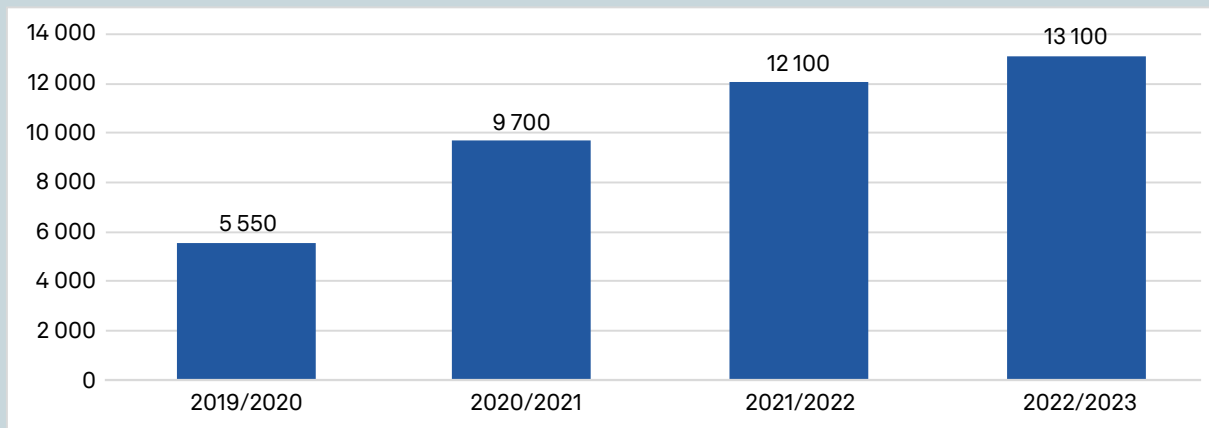
Användandet av lavinprognoser har ökat sedan starten

Allt fler använder lavinprognoser som beslutsunderlag. Det märks inte minst i användarstatistiken. Den gångna vintern registrerades 112 352 unika användare, en fördubbling jämfört med föregående vinter. Den ökade användningen kan också märkas i det stadigt ökande antalet följare på lavinprognosers Instagram-konto.

Användningsstatistik

Lavinprognoser.se	2020–2021	2022–2023
Unika användare	59 489	112 352
Sessioner	170 240	189 738
Sidvisningar	275 531	386 963

Utveckling av antalet följare på lavinprognosers Instagram mellan 2019/2020 och 2022/2023

Exempel på inlägg från lavinprognosers Instagram-konto vintern 2022/2023

Värdet av en lavinprognos skapas när den används

För att lyckas med lavinprognosarbetet måste många delar fungera ihop. Vår ambition är att lavinprognoserna ska uppfattas som tillförlitliga, användbara och inte minst nyttjade. Det dagliga arbetet med fältobservationer och analyser av den insamlade informationen är grunden. Men, det räcker inte att ha stenkoll på lavinfara och väder.

En lavinprognos får ett värde först när den används som ett beslutsunderlag tillsammans med annan information och egna observationer. Därför behöver vi varje dag förklara och beskriva situationen på ett sätt som användaren förstår och som gör att lavinprognosen är till nytta ute på fjället, säger Mattias Tarestad, Naturvårdsverket.

Lavinprognostjänsten lägger också stort fokus på kommunikation via sociala medier med ambitionen att ha ett pedagogiskt och inspirerande innehåll. Det är också viktigt att synas och vara aktiv i andra relevanta sammanhang som nyhets- och branschmedia samt genom föreläsningar och andra aktiviteter där vi kan möta användarna.

Vi vill synliggöra att en lavinprognos inte är en skrivbordsprodukt. Det ligger mycket praktiskt arbete bakom varje prognos. Ute på fjället arbetar vår personal i alla väder och varje dag producerar vi uppdaterade prognoser. Att följa @lavinprognoser på Instagram är ett bra sätt att få inblick i det dagliga arbetet. Där kommer vår fältpersonal med tips och råd för säkrare aktiviteter i fjäll och berg som inte ryms i det mallade formatet för själva lavinprognosen, fortsätter Mattias.

Vi kan också tydliggöra där att det är ett systematiskt arbete som börjar när säsongens första snöprofil grävs och slutar först när den sista lavinprognosen har publicerats.

”Olyckan på Kebnekaise präglade säsongen”

”Vintern i Kebnekaisefjällens lavinprognosområde fick en ganska normal inledning. Under januari och februari kom flera västliga stormar med stora lavincykler”, berättar Jenny Råghall områdesansvarig för Kebnekaisefjällens lavinprognosområde.

Den händelse som satte störst avtryck under vintern var olyckan som drabbade Försvarsmaktens regemente K4 under en övning på Kebnekaise i slutet av februari. En av soldaterna omkom under en kamvandring mellan sydtoppen och nordtoppen. ”Det var en tragisk olycka i riktigt seriös terräng. Olyckan präglade hela säsongen och påverkade alla som arbetar i Kebnekaiseområdet”.

Den första lavinprognosen i Kebnekaisefjällens lavinprognosområde publicerades den 2 mars, i full storm med snöblandat regn. Senare under mars inträffade ett exceptionellt snöfall. ”Det föll 85 cm snö under ett dygn, helt vindstilla. Ingen hade varit med om ett sådant kraftigt snöfall i Kebnekaisefjällen förut. Det var omöjligt att använda skoter i fältarbetet, och att spåra med skidor var tidskrävande men ändå härligt. ”Lavinfaran blev ändå aldrig mer än betydande eftersom det var mer eller mindre vindstilla”. Säsong avslutningen innebar ett annat slags extremväder med regn, plusgrader och vind. ”Det gick väldigt snabbt, under loppet av ett dygn försvann skoterföret totalt i dalgångarna och många fick flygas ut.”

Under vintern var Jenny även med och grundade den ideella föreningen Women in Snow and Avalanche Safety (WSAS) - Sweden. Föreningens syfte är att få fler kvinnliga och ickebinära som arbetar med snö- och lavinsäkerhet. ”Vi fick från start mycket positiv respons och är redan 290 medlemmar i en sluten plattform där vår vardagliga kommunikation sker. I vinter kommer vi bland annat att lansera ett mentorskapsprogram för att stötta ännu mer praktiskt.”

”Vi följer en noggrann struktur varje dag i fält”

Moa Almqvist gjorde i vintras sin första säsong i lavinprognosorganisationen.

”Det är ett otroligt roligt och utvecklande arbete. Vi följer en noggrann arbetsstruktur varje dag i fält”. Moa är högskoleutbildad inom hållbar turism samt till fjälledare där lavinutbildningen SVELAV Pro 1 ingick. ”Den roligaste utbildning jag gått”, berättar Moa.

Hon vidareutbildade sig via SVELAV Pro 2 och arbetade som guide i flera år, främst i Abisko och sedan i skidpatrullen där en viktig del handlade om lavinsäkerhet. Lavinkunskaperna bidrog sedan till att Moa blev tillfrågad om att arbeta i lavinprognosorganisationen i Abisko.

”På morgonen går vi igenom dagens arbetsflöde, inklusive att noga kolla vädret och skapa ett säkerhetsprotokoll”. Transporten sker med skoter eller skidor. ”Ofta åker vi till samma ställe flera gånger för att lättare ackumulera information men också till olika ställen för att få en bredd av data.” På eftermiddagen har fältpersonalen möte med dagens lavinprognoskribent och beskriver då sin nulägesbedömning tillsammans med bilder och snöprofilinformation.

Lavinprognoskribenten gör sedan en sammanvägd bedömning tillsammans med aktuell väderprognos och publicerar lavinprognosen klockan 18. Den gäller sedan till klockan 18 nästa dag. ”Att arbeta med lavinprognoser har förändrat min skidåkning. Jag har en mycket större medvetenhet nu.”

”Vi bidrar direkt till fjällsäkerheten - det känns meningsfullt”

Susanne Lindqvist gör sin tredje säsong inom lavinprognosorganisationen i Södra Lapplandsfjällens lavinprognosområde. ”Vi bidrar direkt till fjällsäkerheten - det känns meningsfullt. Det är ett spännande arbete med bra organisation och struktur.”

Susanne är lavintekniker och har utbildats genom SVELAV Pro 1 och 2. Hon har även läst lavinväder, den kurs som SMHI och Naturvårdsverket ger tillsammans.

Hon har lång fjällerfarenhet och har arbetat som guide både sommar- och vintertid, driver en catski-verksamhet, en sportbutik och en konsultfirma inom bygg- och anläggning under barmarkssäsongen. ”Jag träffar mycket folk och många frågor om aktuell lavinfara”.

På morgonen, innan Susanne ska ut på fältet, stämmer hon av med områdesansvarig vilken information som ska samlas in. Därefter rapporterar hon in detta i systemet tillsammans med information om vart hon ska bege sig för dagens observationstur.

Oftast använder Susanne skoter första biten mot observationsplatsen. Därefter är det skidor som gäller. ”Med skidor på fötterna får jag direkt återkoppling om snön. Jag åker ofta till olika ställen för att få en bredd av intryck. Väl på plats gräver jag en snöprofil och testar snöstabiliteten. När jag är tillbaka på kontoret rapporterar jag vad jag sett och redovisar snötester. Det sista jag gör är att tala med områdesansvarig.

Sveriges skidanläggningar har en viktig roll för lavinsäkerheten

Naturvårdsverkets lavinprognoser och skidanläggningarnas säkerhetsarbete och lavinbedömningar är kompletterande verktyg för ökad lavinsäkerhet. Historiskt sett så har det skett allvarliga lavinincidenter och olyckor

i terräng som ligger utanför men som angränsar skidområden i svenska fjällen. Att på olika sätt nå ut med information till besökare i de skidanläggningarna som har lavinterräng i närområdet är viktigt.

Inför säsongen 2022/2023 tog Naturvårdsverkets lavinprognostjänst tillsammans med Svenska Skidanläggningars Organisation (SLAO) fram skyltar för att bättre informera fjällbesökaren om lavinterräng. Skyltarna finns i samtliga svenska skidanläggningar som har offpistområden som gränsar till ett lavinprognosområde.

”Skyltarna är väldigt informativa och berättar för våra gäster vad som gäller. För oss som jobbar i anläggningen känns det tryggt att veta att gästerna har möjligheten att tillgodose sig denna information.”

– Herman Fogelberg,

Arbetsledare Säkerhet, Hemavan Alpint

Den bedömning som görs av skidanläggningen gäller för områden som kan nås genom att glida från en öppen lift, tillbaka till en öppen lift eller nedfart, om inte liftanläggningen angett annat. När behov finns vidtas åtgärder inom anläggningen för att minska lavinfaran, exempelvis genom sprängning.

Utanför skidområdets gränser sker ingen lavinbekämpning. Där ligger snön på naturens villkor och förhållandena kan variera. Det är

viktigt att medvetandegöra den skillnad i lavinfara, en gräns som inte alls är synlig för ögat, det kan vara innanför och utanför skidområdet. En viktig fråga för åkaren att ställa sig före hen lämnar skidområdet är:

Är jag förberedd och har koll på

- Väggval i brant terräng
- Dagens lavinprognos och väderprognos
- Kamraträddning och första hjälpen

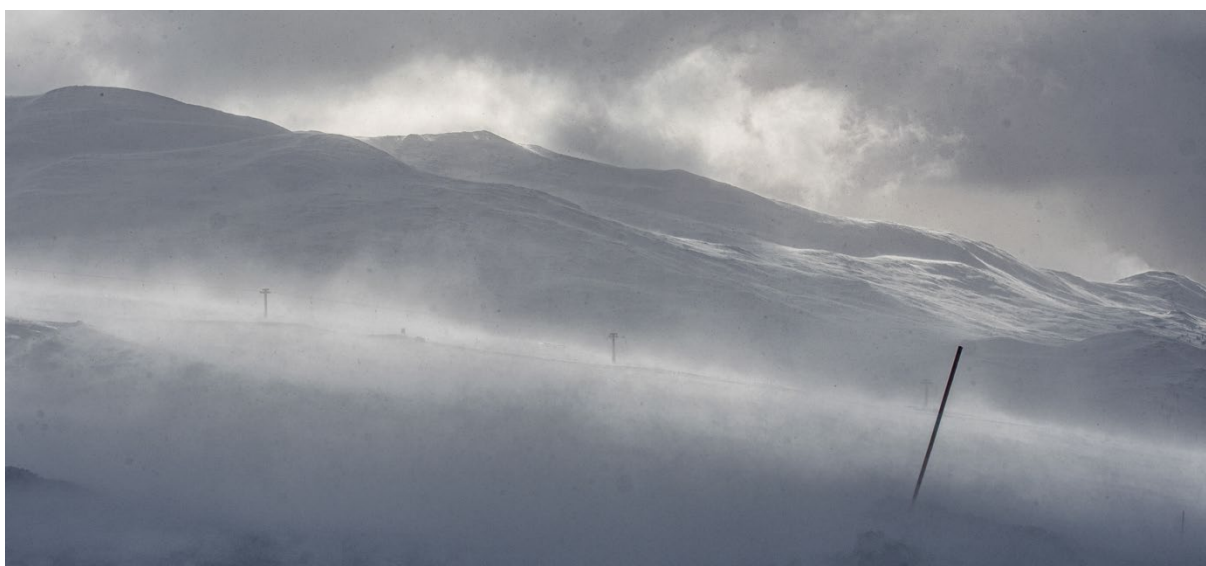
”Jag har nytta av SVELAV Pro 2 varje dag i mitt arbete som skidpatrullör”

Kärleken till snön och skidåkning förde Katariina Laitila till Björkliden. ”Jag kommer från en del av Finland där det varken finns backar eller laviner. Därför sökte jag jobb i Björkliden. Mitt första jobb var 2019 i caféet. Vintern efter sökte jag mig vidare till ett arbete som skidlärare. De senaste vintrarna har jag arbetat i skidpatrullen och som lavintekniker.”

För att kunna ta sig an nya arbetsuppgifter har Katariina gått flera utbildningar. Hon började med SVELAV Pro 1, en grundläggande lavinutbildning. Därefter fick hon möjlighet att gå SVELAV Pro Lavinräddning. Den vänder sig till den som kan komma att ingå i en organiserad lavinräddning. Det tredje steget i hennes utbildningsresa var SVELAV Pro 2 – Lavintekniker som innebär sju intensiva dagar med teori och praktik.

”Mina chefer har trott på mig hela tiden. Utbildningarna har varit ett förtroende och en möjlighet. Det har varit intensivt men värt det. Jag har nytta av SVELAV Pro 2 – Lavintekniker varje dag. Utbildningen ger förståelse för hur laviner uppstår. I mitt arbete ingår att bedöma lavinfaran i offpist-området Svarta Björn varje morgon för att besluta om vi kan öppna eller inte. Ibland behöver vi lavinbekämpa. Att analysera snöprofiler är en viktig del av arbetet liksom att väga in väder. Därför är det viktigt att samarbetet fungerar bra mellan oss i skidpatrullen och lavinprognostjänsten.”

I vintras fick hon möjlighet att komma på två veckors utbyte genom Ski Patrol Sweden till Jackson Hole i Wyoming. ”Jag var imponerad över hur mycket skidor de åkte på en arbetsdag och de övade mycket på olika slags scenarier. Jag lärde mig mycket om effektiva vägval i lavinterräng, inte minst om en snabb och effektiv väg ned efter omhändertagande trots att terrängen var extrem och området väldigt stort.”

Lavinprognoser och lavinutbildningar kan hjälpa svenskar även utomlands

Statistik från Naturvårdsverkets lavinprognos-tjänst visar att av samtliga svenskar som förolyckats i laviner sedan 2000/2001 har åtta av tio omkommit utomlands.

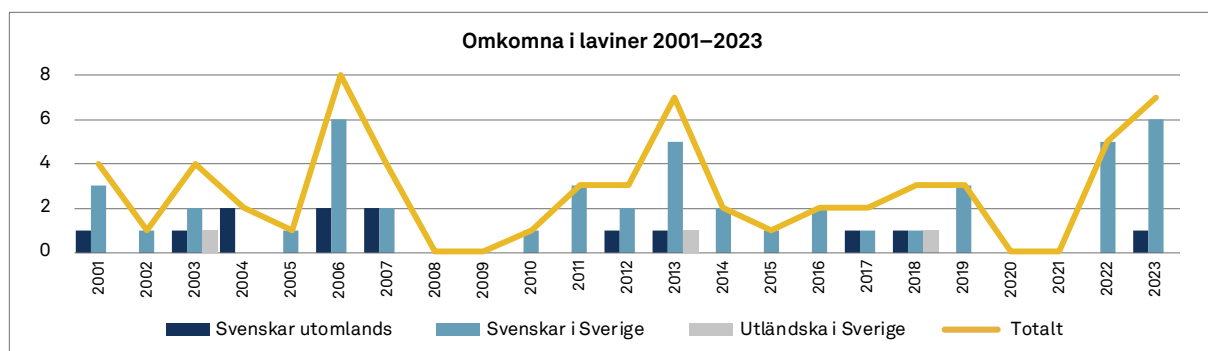
– Alpernas berg är både branta och höga. Lavinterrängen finns i stort sett överallt vilket ställer krav på den som åker utanför pisterna. Det finns mängder av tillfällen att göra ödesdiga misstag. Att vara informerad om lavinfaran är därför nödvändigt för att vara väl förberedd. Vår ambition är att vara en aktör som hjälper svenska åkare med förberedelser och rustar dem för åkning även utanför Sveriges gränser, säger Petter Palmgren lavinexpert på Naturvårdsverket.

Sedan vintern 2000/2001 har 58 svenskar omkommit i lavinolyckor. Det innebär i snitt 2,5 omkomna per vintersäsong. Av olyckorna har merparten inträffat utanför Sverige, de flesta

i Alperna men även i Norge, Kanada, Chile och Indien. Det kan tilläggas att under samma tidsperiod har tre utländska medborgare omkommit i lavinolyckor i svenska fjällen.

De två senaste åren är statistiken över omkomna svenska skidåkare i särskilt dystert. 2022 omkom fem svenskar och 2023 omkom sju svenskar.

– Många svenska skid- och snowboardåkare som åker till Alperna är helt inställda på offpist-åkning. I detta ligger en potentiell risk i sig, dvs. att man har ett så tydligt syfte redan innan åkdagen som kan vara svårt att ändra på. I varje alpland finns lavinprognoser att ta del av. Att läsa dessa inför varje åkdag skapar bättre förutsättningar att hantera risker. Att anlita en bergsguide eller välja enklare terräng är bra alternativ om man inte har rätt kunskap eller färdigheter, säger Petter Palmgren.

Lavinutbildning – Sveriges Lavinutbildningars utbildningssystem för privatpersoner och yrkesverksamma är uppbyggt efter internationell standard. Den kunskap som individen får på en lavinutbildning är lika gångbar utomlands som i Sverige.

Lavinprognoser – Arbetsmetodiken för de svenska lavinprognoserna är den samma som i stora bergsländer i Alperna, Nordamerika och i Norge. Lavinskalans steg betyder samma sak oavsett land.

European Avalanche Warning Services (EAWS) har en portal för att göra det enkelt att hitta lavinprognoser för i stort sett alla bergsområden i Europa: www.avalanches.org

Naturvårdsverkets Lavinprognoser är medlem i EAWS

Sedan 2022 är Naturvårdsverkets lavinprognoser medlem i EAWS (European Avalanche Warning Services). Organisationen har funnits sedan 1980-talet och har idag ett 30-tal medlemmar. EAWS arbetar med kvalitetsutveckling och harmonisering av lavinprognosinformation mellan sina medlemmar. ”Att vi är medlemmar är ett viktigt och naturligt steg i vår utveckling. Vi har följt internationella standarder allt sedan den svenska lavinprognos-tjänsten etablerades 2016.

Att formellt vara en del av en internationell sammanslutning innebär ökat erfarenhetsutbyte och är en kvittering på att det vi gjort från start har hållit hög kvalitet”, säger Petter Palmgren. Den centrala ambitionen hos EAWS är att lavininformationen ska vara likvärdig mellan medlemmarna och att användarna därigenom enkelt ska känna igen sig.

”Allt fler beslutsstöd genereras idag genom datorsimuleringar. Lavinprognosers arbete vilar fortsatt på en strukturerad process i flera steg baserat på mänskliga bedömningar och expertis”.

Petter Palmgren

Naturvårdsverket

Nya väderstationer ökar precisionen i lavinprognosarbetet

Väderstationen står 845 meter över havet på fjället Daevnientjahke, strax väster om Kittelfjäll

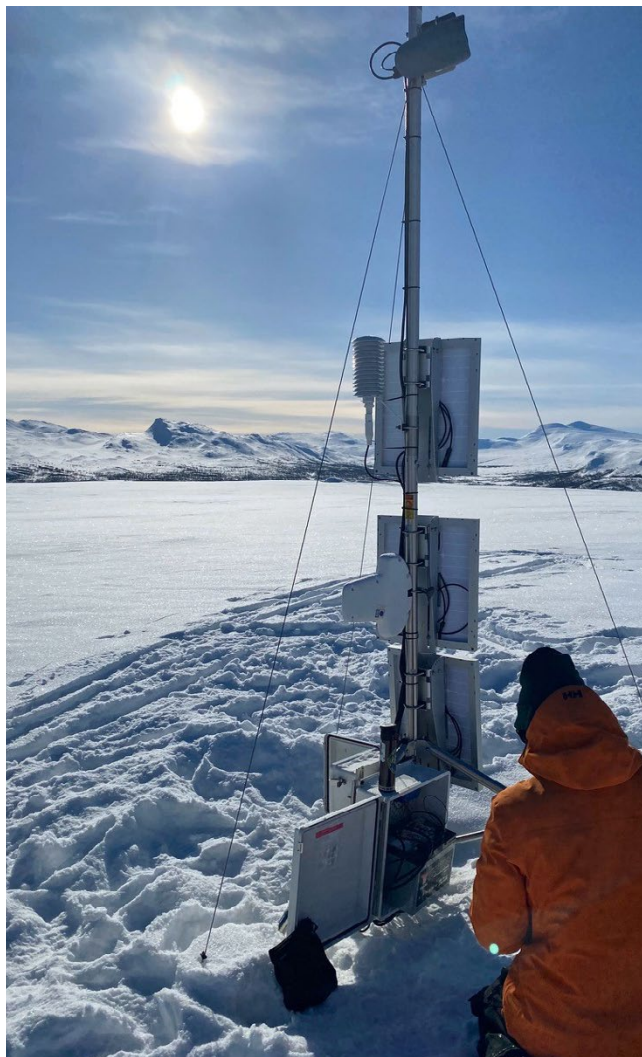
Stationen drivs av Naturvårdsverket som identifierade ett behov av väderdata från kalvfjällsterräng när lavinprognosprogrammet etablerades i Södra Lapplandsfjällen. Det finns flera utmaningar med att driva en väderstation i denna miljö. Vädret i sig är den största utmaningen. Strömförsörjningen sker genom solceller och placeringen måste göras så att anslutning till mobilnätet är möjlig.

Till vintersäsongen 2023–2024 sätter Naturvårdsverket upp ytterligare sex väderstationer. Stationerna står på strategiska platser i kalvfjällsmiljö, där det tidigare helt saknats väderobservationer.

Sedan tidigare finns även Sveriges högst belägna väderstation placerad högt ovanför Kebnekaise fjällstation. De kommer vara till stor nytta för alla som rör sig i fjällen i de här områdena.

”När vi gör nulägesbedömningar av lavinfaran behöver vi olika sorters information. De enskilda faktorer som ofta är absolut mest avgörande för oss i det arbetet är vindstyrka och vindriktning på kalvfjället. Nya väderstationer ger oss därför värdefull information från områden där vi tidigare har saknat denna information. I slutändan hjälper det oss att göra bättre lavinprognoser.”

– Stefan Lundin,
Områdesansvarig Södra Lapplandsfjällen

Lavinprognoser bildar tillsammans med Sveriges Lavinutbildningar en helhet

Att fatta välgrundade beslut inför skid- och skoteråkning i lavinterräng handlar om att ha kunskap och rätt beslutsunderlag. Därför bildar Lavinprognoser och Sveriges Lavinutbildningar tillsammans en helhet.

Sveriges Lavinutbildningar – SVELAV – är ett nationellt utbildningskoncept för lavinsäkerhet där Naturvårdsverket har ett övergripande ansvar. SLAO, Försvarmakten och Svenska Bergsguideorganisationen bidrar med resurser och specialkompetens. Syftet med Sveriges Lavinutbildningar är att samordna och kvalitetssäkra svenska lavinutbildningar.

Det finns ett brett utbildningsutbud och utbildningarna vänder sig till såväl yrkesverksamma i fjällmiljö och till privatpersoner som vill öka sin lavinkunskap. Ett nätverk med kvalificerade SVELAV-lavininstruktörer arrangerar under vintersäsongen lavinutbildningstillfällen på en mängd orter i fjällkedjan. Sveriges Lavinutbildningar hjälper åkarna med metoder och verktyg för bättre beslutsfattande och riskhantering och förser samtidigt lavinsäkerhetsbranschen med kompetens till arbetsplatserna.

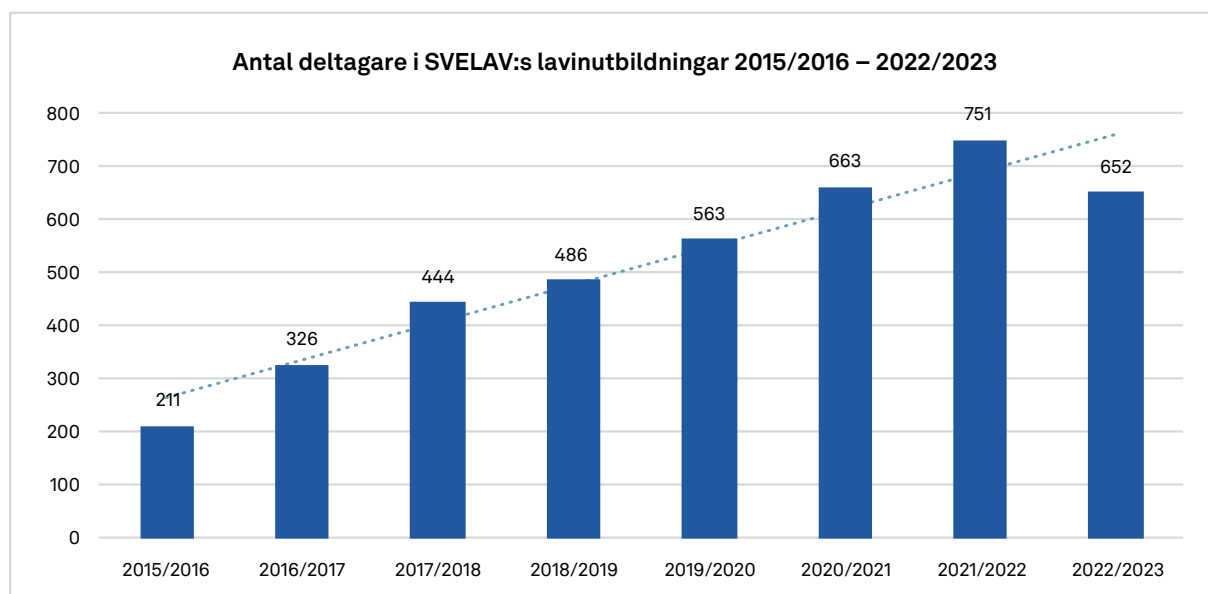

Lavinutbildningsvintern i siffror

Sammanlagt deltog 652 personer i en SVELAV-utbildning i vintras, i direkta tal en minskning med 14 procent jämfört med rekordsäsongen vintern innan. Utvecklingen är ändå långsiktigt positiv och antalet deltagare på SVELAV:s lavinutbildningar mer än tredubblats sedan starten 2015/2016.

Den största andelen står friåkningskurserna för, en bra bit över 50 procent. SVELAV Friåkning 1

är en grundläggande lavinutbildning för alla som vill lära sig mer om att färdas lavinsäkert på fjället. Fokus är att lära sig känna igen lavinterräng, kunna använda lavinprognoser, fatta rätt beslut samt bemästra kamraträddning i händelse av en lavinolycka. För yrkesutbildningarna är efterfrågan mer eller mindre konstant mellan säsongerna sedan starten 2015/2016.

”Vi tar med oss en fortsatt positiv utveckling från den gångna säsongen. Det är såklart glädjande att vi ser ett fortsatt stort intresse för friåkningsutbildningarna och att fler och fler vill lära sig ett riskmedvetet förhållningssätt till bergen. Lika glädjande är det att vi ser en stabil nivå över tid när det gäller antalet deltagare på de yrkesinriktade utbildningarna. Särskilt positivt var det att vi i vintras, efter några års uppehåll på grund av pandemin, äntligen kunde leverera både Workshop Avancerad Lavinräddning och första delkursen av SVELAV Pro 3. Dessa utbildningsinsatser är viktiga för att upprätthålla spetskompetensen i den svenska lavinsäkerheten. I vårt långsiktiga arbete med att förbättra svensk lavinsäkerhet så är det lika viktigt att lära ut lavinsäkerhet till friåkare som att säkerställa tillgången till kompetens för professionell lavinriskhantering.”

– Mattias Tarestad, Lavinexpert, Naturvårdsverket

Förändrade attityder hos skoteråkare

Friåkningen på skoter har utvecklats mycket under de senaste tio till femton åren. Attityderna till lavinkunskap har dock släpat efter. De senaste åren har ett skifte kunnat märkas och antalet skoterförare som väljer att skaffa lavinkunskap har stadigt ökat. Att köra skoter i lavinterräng skiljer sig dock mycket mot

att åka skidor eller snowboard. Därför har det varit viktigt att utbilda skoterförare till lavinstruktörer som förstår friåkning på skoter. I vinter kommer därför den första SVELAV Friåkning 1 helt anpassat för skoter att genomföras.

”Lavinterräng ger dålig återkoppling på ditt beslutsfattande”

Rickard Lövgren är en välkänd profil inom skotervärlden, framför allt som filmare men också som ambassadör för lavinsäkerhet. Han är lavintekniker och i vinter kommer han att utbilda sig till lavinstruktör.

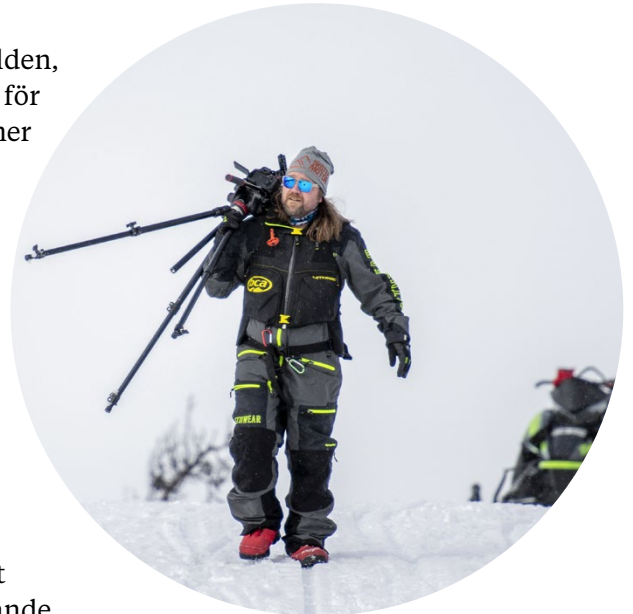
”På snöskoter är det ett väldigt kort steg från att vara nybörjare till att kunna köra i komplex terräng. När det går bra ger lavinterräng dålig eller ingen återkoppling alls, vilket är förrådiskt. Vi vet inte om vi tog rätt beslut eller om vi endast hade tur att det inte gick en lavin. Det kan gå bra fyra gånger och sedan går lavinen den femte gången”.

Rickard menar att detta bidrar till att många skoterförare inte förstår vilka risker de utsätter sig för.

”I grunden handlar det om attityder och det har skett en positiv förändring de senaste åren, vilket är glädjande. Men, vi behöver prata ännu mer om lavinfrågor i skotervärlden och dela olyckserfarenheter utan att det ska behöva handla om att något känt namn omkommit i en lavinolycka”.

Han bedömer att majoriteten av skoteråkare som går en lavinutbildning fortfarande gör det efter att ha varit med om en lavinincident i någon form. ”Skoterförare kör ofta utanför områden med lavinprognoser. Det ställer särskilda krav på att själv kunna bedöma lavinfaran. Därför är det viktigt med lavinstruktörer som verkligen förstår friåkning på snöskoter”.

”Det handlar både om att kunna förmedla lavinkunskap anpassad för skoter och att ha förtroende hos de friåkare som vill gå en lavinkurs”, avslutar Rickard.

SVELAV Workshop Avancerad Lavinräddning

I vintras genomfördes för första gången SVELAV Workshop Avancerad Lavinräddning. Det är en tre dagars utbildning med fokus på att leda en lavinräddningsinsats i ett inledande skede, i väntan på fjällräddning. Workshopen innehåller metoder för avancerad kamraträddning med fokus på bland annat sökstrategier efter djupt begravda/multipla offer, triagering av patienter, initial räddnings-

ledning i lavinkägglan, flaggning av lavinområde och situationsanpassade grävtekniker. Workshopen avslutas med examensdag.

Workshopen arrangeras av SVELAV i samverkan med SLAO, Försvarmakten och SBO. Workshopen leds av en grupp nationella experter med lång erfarenhet av arbete och utbildning inom lavinräddning och lavinmedicin.

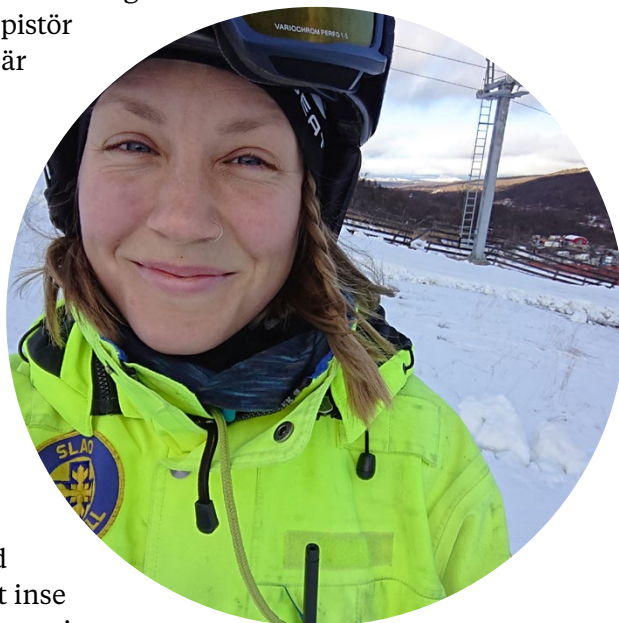

”Det räcker inte att öva med transceiver en gång per år”

En av deltagarna på SVELAV Workshop Avancerad Lavinräddning var Malin Hagberg från Tännaldalen. Hon är heltidsanställd pistör med ansvar för lavinsäkerheten i skidanläggningen och är dessutom lavininstruktör för SVELAV Friåkning 1.

”Bredden på instruktörer och deltagare gjorde workshopen väldigt värdefull. Alla bidrog och skapade värde. En av deltagarna var skoterförare vilket gav ytterligare en dimension. Vi hade både föreläsningar och praktiska övningar. Vi fick träna på mikrosök efter flera begravda personer på liten yta, en ny grävteknik för att snabbt kunna nå djupt begravda personer liksom strukturer för hur man snabbt skaffar sig överblick över ett olycksområde”.

”Workshopen fick mig att inse att det finns väldigt mycket mer information att hämta från en transceiver än vad de flesta vet, inklusive jag själv. Många övar med sin transceiver en gång per år. Workshopen fick mig att inse att det inte räcker. Många behöver mer kunskap om transceiverfunktioner. Denna kunskap liksom smartare tekniker för mikrosök på liten yta tar jag med mig från workshopen”.

I vintras genomfördes första delkursen av SVELAV Pro 3/CAA ITP Operations Level 2

Under åtta långa dagar deltog i vintras 15 kursdeltagare från Sverige, Finland, Norge och Svalbard i den första delen av SVELAV PRO 3/Nordic CAA Level 2. De drillades hårt i terrängen runt Hemavan av tre rutinerade instruktörer från Canadian Avalanche Association.

Denna kurs är en högre nivå än vad som normalt erbjuds i Sverige och vänder sig till alla som dagligen behöver förhålla sig till lavinsäkerhet på jobbet. Det övergripande temat för kursen är yrkesmässig hantering av lavinrisk. Mer specifikt fokuserar kursen på att deltagarna ska arbeta i en realistisk professionell lavinsäkerhetskontext där de viktigaste beståndsdelarna är samarbete, team-building, kommunikation, observations- och analysarbete samt operativt beslutsfattande och riskhantering. Dagarna varvar teori och praktik, inne och ute på fjället i alla väder. Under 2024 fortsätter utbildningsinsatsen med en sex dagars examensmodul.

”Att vi vänder oss till Kanada för lavinutbildningar på den högsta nivån är naturligt. Canadian Avalanche Association ligger framkant när det gäller yrkesutbildningar för lavinriskhantering. I enbart British Columbia jobbar många hundra personer varje vinter heltid med lavinsäkerhet och det arrangeras årligen många utbildningar på den högsta nivån. Det finns ingen anledning för oss i Sverige att uppfinna egna hjul på nytt. En nordiskt anpassad CAA Level 2 täcker de nationella behoven på ett resurseffektivt sätt och vi får en kvalitetssäkrad lavinutbildning av högsta klass”.

– Mattias Tarestad, lavinexpert Naturvårdsverket

Kärleken till klättring gjorde James till lavinexpert

Den kanadensiske lavinexperten och lavinutbildaren James Blench ledde Level 2-utbildningen i Hemavan i vintras.

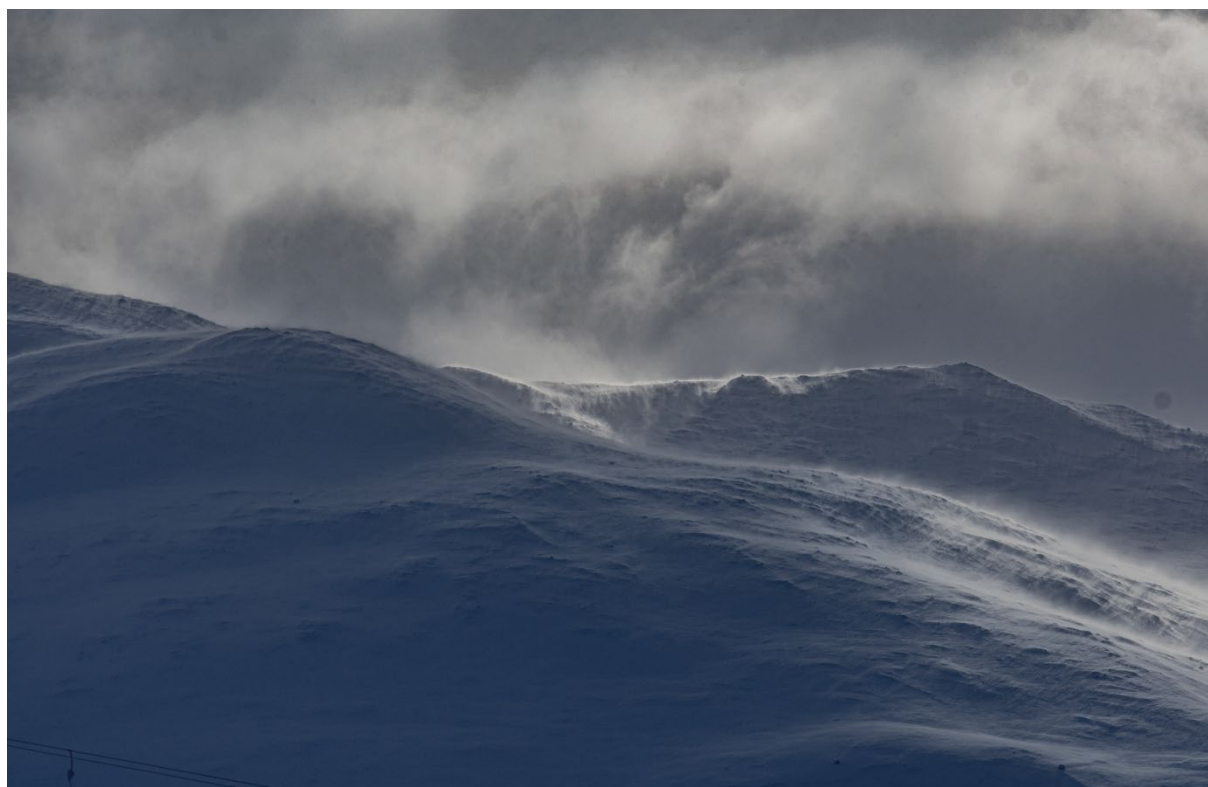
Det var kärleken till klättringen som en gång fick James Blench att utbilda sig till bergsguide i början av 1980-talet. ”Jag såg det som ett sätt att alltid leva nära klättringen”. Redan efter några år kom han på allvar i kontakt med lavinsäkerhet och lavinutbildning med lavinexperten Chris Stethem som mentor.

James Blench har sedan dess arbetat inom ett brett fält av lavinsäkerhet och som bergsguide. Under 35 år har han drivit företag inom heli- och catskiing. Han har också arbetat med industriell lavinsäkerhet, dvs. att säkra vägar, gruvor och annan infrastruktur.

Han ser stora skillnader mellan dåtidens och nutidens lavinutbildningar. ”Det är mer mycket mer sofistikerat kunskap. Det finns en större förståelse för den bakomliggande vetenskapen. Digitalisering och modern kommunikation har också ökat informationsutbytet på alla nivåer och förbättrat beslutsunderlagen.

”Inledningsvis var övningsterrängen i Hemavan utmanande. Vi kände den inte men ju mer vi lärde känna den, desto bättre märkte vi hur väl den passade för denna utbildning”. Level 2 ger en konceptuella modeller att välja från för ett strukturerat beslutsfattande.”

Deltagarna var något äldre än de som James normalt utbildar i Kanada. ”De var mer välutbildade och lärde sig snabbt, även de vetenskapliga koncepten. Många deltagare hade olika professionell bakgrund. Det var en stor fördel eftersom det gav ett stort utbyte av erfarenheter.”

Lavinprognosers nätverk är en viktig del i arbetets kvalitet

Nyttan med prognoserna uppstår när människor använder dem för att undvika stora och onödiga risker på fjället. Arbetet med lavinprognoser sker i mångt och mycket tillsammans med användarna. Lavinprognosorganisationen får daglig återkoppling på prognoserna, både genom formella, professionella nätverk och genom frivilliga rapporter från allmänheten.

Fjällkedjan är lång och utsträckt därför är det viktigt att utnyttja de ögon som finns på fjället. Skidanläggningar, guider, stugvärdar, fjällstationer med flera delar varje dag med sig av färsk snö-, väder- och lavinobservationer. Denna information bidrar till att utvärdera prognoserna och uppdatera dem när det behövs.

Arbetet med prognoserna är ett gemensamt lärande. Genom prognosarbetet växer kunskapen om laviner och lavinfara både inom och utanför tjänsten. Med det följer förhoppningsvis också förmågan att anpassa skid- eller skoteråkningen till riskerna.

Under vintersäsongen 2022–2023 har följande aktörer bidragit med information eller observationer till lavinprognoserna:

- Aktiva SBO bergsguider i fjällen kring Abisko, Riksgränsen och Kebnekaise
- K4 Arvidsjaur
- Bydalsfjällen
- Försvarmaktens Vinterenhet, Boden
- Hemavan Tärnaby
- Kittelfjällsliftarna
- Lapland Resorts
- Naturbevakare Länsstyrelsen Jämtland
- Naturbevakare Länsstyrelsen Norrbotten
- Naturbevakare Länsstyrelsen Västerbotten
- Nuolja Offpist
- Ramundberget
- SBO Svenska Bergsguideorganisationen
- Skistar Åre
- SMHI
- STF Abisko
- STF fjällstugor & stugvärdar
- STF Helags
- STF Kebnekaise
- STF Storulvån
- STF Sylarna
- Tänn dalen

Utbildningsöversikt Sveriges Lavinutbildningar

Samtliga kurstillfällen finns samlade i kalendern på www.svelav.se.
På samma webbplats finns detaljerade beskrivningar av hela utbildningsutbudet.

För den egna åkningen

- SVELAV Friåkning 1 – grundkurs lavinsäkerhet
- SVELAV Friåkning 2 – fortsättningskurs lavinsäkerhet

Yrkesinriktad utbildning

- SVELAV Pro 1 – basutbildning för yrkesbruk
- SVELAV Pro Lavinräddning
- SVELAV Pro 2 – lavintekniker
- Workshop SVELAV Väder – fjällväder och laviner
- Workshop SVELAV Avancerad Lavinräddning
- Workshop SVELAV Lavininstruktör
- SVELAV Pro 3 – CAA Level 2

LAVINPROGNOSER

www.lavinprognoser.se